

DEBRECENI FŐISKOLAI LAPOK.

KIADJA: A FŐISKOLAI MAGYAR IRODALMI TÁRSASÁG.

<p>Szerkesztőség és kiadóhivatal: Debrecen, collegium.</p> <p>Megjelenik havonként kétszer.</p>	<p>Felolő szerkesztő: MARJAY GÉZA.</p> <p>Szerkesztőtársai: Fejes Gábor, Szabó István.</p> <p>Kiadóhivatall főnök: Miklóssy Sándor.</p>	<p>ELŐFIZETÉSI ÁRAK:</p> <p>Egész évre 5 korona.</p> <p>Fél évre 2 kor. 50 fill.</p> <p>Ifjúsági egyesületeknek 4 korona.</p> <p>Főiskolai hallgatóknak 3 korona.</p> <p>Egyes szám ára: 40 fillér.</p>
---	--	---

Hanyatlás

Nem régen még első, tavaly még harmadik, a mult félévben ötödik s a most következő félévben a legnagyobb valószínűség szerint eggyel lejjebb, vagyis a hatodik helyen fog állani népesség tekintetében a debreczeni Jogakadémia. Azt hiszem, nem kell külön kiemelnem, hogy nekünk és itt e helyen foglalkoznunk kell e kérdéssel. Mert hiszen, hogy csak a legközelebbi érdeket említsem, ifjúsági egyesületeink, társulataink fentartása és ezeknek fejlesztése alapján véve úgy lehetséges, ha több erő áll a cél szolgálatában. El sem tudom képzelni, mi lesz akkor, ha Patak-Kecskemét sorsára jutva 70—80 jogász viszi az indexét a beiratkozásra?... Ha most nagyobb szám mellett is olyan sívár képet tüntetnek fel egyesületeink — fog-e valaki érdeklődni irántuk akkor, ha számban, erőben e fakultás a jelzett minimumra leszall? Pedig nem is kell jósnak lenni ahoz, hogy bárki már a közel jövőre e nagy mérvű csökkenést megállapítsa.

De míg mi ez ősi főiskola hallgatói — nem frázis kedvéért mondom — fájó szívvel nézzük a hanyatlást, addig a politikai sajtó egy tekintélyes része ujjongva jegyzi s használja azt fel ellenünk. Emlékeztettk rá minden főiskolai hallgató, hogy midőn 1907 tavaszán megmozdult Debrecen is az egyetem érdekében — s midőn Debrecen egyik képviselője érvekkel tele beszédet mondott a debreceni egyetem mellett, — a fővárosi sajtó egy jó része, mely a kassaiak, pozsonyiak agitációja mellett neki-pirult arccal tapsolt — a komoly érvektől gazdag beszédet figyelemre is alig méltatva 8—10 sorba beszorította, hozzáfűzve: hogy »csekély érdeklődést keltett.« És annak da-

cára, hogy nagyon is tudott arról, hogy a debreceniek kívánsága, illetve jogos követelése az összes egyetemért versenyző városok közt a legrealisabb alappal bír, mégis ezen városok sorából — valahányszor ez ügygel foglalkozott — Debrecen egyszerűen kihagyta.

Na most már, ha illetékes helyen nagy súlyt helyeznének is a debreceni egyetem megvalósítására — a jó szándékot nem ronthatja-e le ez a csappanás és ennek bizonyos körök részéről ellenérvül való felhozása?... Igaz tényként megállapíthatjuk tehát, hogy az egyetem megvalósításának egyik elsőrendű feltétele: a népesség, mint életképességet mutató tényező.

De nemcsak e két szempontból fontos, hogy az apadás megszűnjön, hanem egyéb okok is figyelembe jöhetnek és kell, hogy figyelembe jöjjenek. A városi kereskedők, iparosok, lakáskiadóknak gazdasági érdeké, hogy az akadémia mindkét fakultása minél nagyobb népességű legyen. Ezeken kívül még számtalan érvvvel lehet bizonyítani a beállt körülmények kényszerítő hatása alatt felszínre hozott kérdés fontosságát... A színész ambícióját ugy-e nem fokozza, ha nap-nap után kevesebb szem kíséri és kevesebb kéz tapsolja játékát?... Nem pap az a lelkes, aki bensőleg nem érzi át s reá hatás-sal nincs, hogy az Isten igéjének hallgatására csak a mester, az iskolás gyerekek, meg a harangozó gyűlteek egybe.

Állítom s állításom valóságáról meg-vagyok győződve, hogy egy tanárnak nem mindegy, ha 10 embernek, — vagy 100-nak tart előadást. Munkakedvét, erejét fokozza az a tudat, hogy az ő felfogását vitatott tudománypontokban, eméletekben a most még

csak joghallgatók, egykor Magyarország jogéletének irányítói nagy számmal teszik magukévá s talán valamikor nemcsak az elméletben, de a gyakorlatban is érvényre juttatják. De nem lehet figyelmen kívül hagyni a történelmi tradíciót sem. A debreceni jogászság hatalmas ereje tudatában mindezidőig vezérszerepet vitt az összes magyarországi főiskolák és egyetemek közt. Első helyen küzdött a pestiek tultengő hatalmaskodásának megtörésében.

A vidékiek autonomiája szenved kárt az ő száma s ereje hanyatlásával. Ez az erő nagy dolgok kivitelére volt képes a múltban. Csak nem rég rendezett a theologiai fakultás közreműködésével egy olyan zászlóavatási ünnepélyt, melyen az egész ország vele ünnepelt. Köztudomásúvá lett a debreceni jogász elsősege. A közelismerés és tisztelet fénye sugározta körül a debreceni jogász nevet. És az elismerésre a theologiai akadémiával együtt méltán reá is szolgált. Élénk emlékezetében van azt hiszem egész Debrecen társadalmának s egész Magyarországnak a szegedi Kossuth-szobor meggyalázásának a ténye. A debreceni főiskola ifjúsága megmozdult s az egész ország meleg szeretetét, hogy úgy mondjam háláját vívta ki akkor, midőn egy tekintélyes része gyalog vitte koszorúját a megálázott szabadságapostol szobrához.

Vagy ott a másik eset, midőn a kuruc fejedelem, Rákóczi koporsójához négy vármegyén keresztül elzarándokolt Kassára s ez útjában az alföld és Felső-Magyarország népe vallás különbség nélkül oly határtalan büszkeséggel s rajongó tisztelettel fogadta a debreceni főiskola polgárságát, amilyennél nagyobb és szebbet képzelni sem tudok.

Tempora mutantur!

A nimbus, mely nevünket körülvette, szét fog foszlani. Kevesen vagyunk, nincs erőnk, hogy kifelé érvényesüljünk. Pozsony, Eperjes ragadja magához a vezető szerepet. A kongresszusokon s az ország közvéleményében mindinkább nyilvánvalóbb lesz elsősege. A szám nagysága imponálólólag hat. S ha még annyira megtudnók is mutatni, hogy még mindig vagyunk valakik, nem figyelnek ránk, a megfogyatkozott mohikánokra. De

valljuk be gyengék is vagyunk már ahhoz, hogy a jóval népesebb jogakadémiákkal szemben a versenyt felvegyük.

Mi segít a helyzeten? Mi adja vissza a debreceni jogakadémiának elvesztett elsőbbségét? Bármennyire gondolkozunk is rajta, más okot nem tudunk találni, — mint a *kollokviumok kötelező voltának eltörlését*, — mit a múlt évi tavaszi egyházkerületi közgyűlésen az akadémiai tanárkar egyértelmű állásfoglalása dacára az egyházkerület le szavazott azzal az indokolással, hogy eltörlés esetében nem tanulnánk. Bármilyen tisztelettel vagyunk is azon urak személye iránt, kik a kollokviumok fenntartása mellett adták le szavazatukat, érveiket elfogadni s megérteni képesek nem vagyunk.

Eltéktelve attól az általános igazságtól, hogy szakpályán valaki azért van s azt azért választotta, mert ahhoz kedvet, hajlamot érez s mert valamikor tudományából kell megélnie — és ezért tanul, — sokkal közelebbi oka van annak, hogy az a helyzet, mit az egyházkerületi közgyűlés maga elé képzelt, Debrecenben nem fog beállni. Ha a kollokviumok kötelező voltát eltörlik is, Debrecenben mindig lesz kollokváló — sőt több lesz, mint jelenleg. A kollokviumok kötelező voltának eltörlése ugyanis nem azt jelenti, hogy a kötelezettség alul mindenki szabadul, mert a jótéteményeseknek ez esetben is kollokválniuk kell. A helyzet most az, hogy csekély kivétellel a jogászok legnagyobb része jótéteményes. Vagy tandíj, vagy tápintézeti és bentlakási, vagy valamely ösztöndíjban részesül. Sok szűk anyagi viszonyok közt élő ifjú ép azért jó Debrecenbe, mert itt segínyt kap, magát fenntarthatja. A kollokviumok eltörlése őket nem érinti, ők ép úgy felkeresik Debrecenbe, mint azelőtt s ép oly szorgalmasan tanulnak.

Míg a gazdagabb elemek éppen azért jönnek ide s maradnak itt meg, mert a kollokviumok rájuk nem lesznek kötelezők. De a tanulás alól ők sem mentesülnek, mert hiszen alapvizsgázni nekik is kell s a különbség csak annyi, hogy egyszer kérdezik ki őket abból az anyagból, amiből másokat háromszor. Ami a III-ad és IV-ed éves jog-

hallgatókat illeti, igaz, hogy itt már a segélyre nem szorulókat a kollokvium nem terheli, de hiszen a leckelátogatás kötelező volta mellett az előadásból is tanulnak egyrészt, másrészt már akkor a szigorlati könyveket is nézegetni kell. De viszont az is igaz, hogy az I. és II. éves joghallgatók gazdagabbjai közt is akadna nem egy, se kettő, aki kollokválna. Nem lehet tehát azt állítani, hogy a kollokviumok eltöröltetvén, a tanulás csak mellék foglalkozássá válik. Aki pedig tanulni nem szeret s nem akar, az nem tanul most se és nem tanul akkor sem, hanem számít a szerencsére.

Egész bizonyosan meglehet állapítani, hogy a kollokviumok eltörlése esetén a hallgatók száma újra felszökken s nagyobb lesz, mint valaha volt. Ha egy olyan kis várost, mint Eperjes annyian felkeresnek, Debrecen nagysága és neve ugyanolyan könnyítés mellett sokkal több hallgatót fog e város és ősi főiskola falai közé vonzani s a vezető szerepet a debreceni kollégium minden téren magához ragadhatja. Kíváncsinos volna, hogy az egyházkerületi közgyűlés a kollokviumok kérdését újbóli megfontolás tárgyává tenné, mert egyszer csak azon veszi észre magát, hogy több a szervezett tanári állás, mint amennyi a hallgató.

Fejes Gábor.

Románc.

Szőkehajú lány csillagos éjen
Merengve néz az éjszakába...
Szőkehajú lány vár valakit —
Epedve vár, de mindhiába.

Termete gyöngye, arca fehér,
Mint lilium az ablak alatt...
Fehér karjára ráborúlva
Szőkehajú lány sírva fakad...

Barna legény áll ajkacsukottan,
— Két szeme lángol — ott a falon túl...
Ökle vadúl fenyeget valakit
S barna szemének könnye kicsordul.

Marjay Géza.

Régi szebb időkből.

Irta: Szabó István.

— Domine Michael Tóthy! — kiáltá domine illustrissime Inczedy György, a professzor historiae katalógus közben.

— Hic est dne Michael Tóthy? — mondá még egyszer ingerült hangon, mivelhogy első szólításra nem kapott feleletet. Most azonban már innen is, onnan is hallatszott a tógás diákok sorából egy-egy dünnögés-szerű halk felelet:

— Abest... abest...

— No hát majd tudom én akkor, hogy hol van, — riadt fel mérgesen a domine professzor s ott hagyva a bajusz alá mosolygó tógásokat, kövérségétől telhető gyorsasággal igyekezett kifelé a klasszisból. Útközben mérgelődve mormogá:

— Vagy dorbézolt s most döglök, vagy megszökött hazulról az adta komisz mendikánsa, tudva, hogy rossz fát tett a tüzre... De én megfogom! Én megkerítem! Hadd lássa, hadd tudja meg, hogy engemet nem lehet kifigurázni! A lányom, a kis Marcsa tudni fogja, bizonyosan tudni fogja, merre jár... Majd rájessztek, hátha kivallja...

A komisz jelzővel megtisztelt domine pedig már messze földön járt azóta. Kiszökve a kollégiumból, Kereki felé vette útját még a múlt éjszaka folyamán s ahogy egy került lovon poroszkált a Kereki alatt táborozó hajdú tábor irányában, folyton csak azt forgatta elméjében, hogy ugyan mi okból is gyűlöli őt annyira az illusztrisszime, mikor ő semmit sem vétett neki? Az csak nem elég ok erre, hogy szereti Marcsát, hiszen végre is egyikőjük sem tehet róla, ha Marcsa épen a professzor uram leányának, ő meg csak amolyan mendikáns diáknak született... De hát hiába no! Így van már ez és nem amúgy! Ezen már nem segít a méltatlankodás...

Gondolatai közben még egyszer felelevenül lelkében a tegnapi szép kis história...

Este hat óra tájban a vigil incendium ad armát üvöltött a kollégium kapuja alatt. A tógátusok eltagadhatatlan szívbeli örömmel kapkodták össze szerszámjaikat (valamiképen nagy szívbeli örömmel hallja a kántus prézes ma is a nagytemplom Rákóczy-harangjának zsíros stólás teme tést ujságoló kongatását), kérve az Urat, hogy csak minél több tűz és minél kevesebb víz! S gondolatban már ott szaladtak a nagyerdei majálistisztáson, a tűzoltási jutalom fejében csapraütött boroshordók mennyei árnyékában.

Ő is felkapta a gerundiumot s a csapat élén jutott a színhelyre, útközben végromlását okozva néhány alkalmatlankodó, inopportunos deszkaberenának. A tűznek csakhamar elejét vették, no már csak úgy diákmódra, földig lesímogatva az égő

házalkotmányt, azután sietett az Inczedy professzor úr háza felé kedves találkozára.

A kis Inczedy Marcsa már ott várta az alma mater legdélcegebb dajkáltját a virágos kis kert rácsos kapujában. Tóthy Miska komor arcúlatát hálás és szerelmes mosolygásra egyengetve símogatta meg a Mariska piciny, fehér kacsóit, az ajtó kilincse alá támlítva a gerundiumot, mely ép oly elmaradhatatlan társa volt neki, mint Inczedy professzor úrnak a longisszima a kezéből, meg a dohányzacskó az öblös lajbi zsebéből.

A percek és a félórak tüntek, futottak, váltakoztak, kergették egymást, mint a fehér, göndör báránylehők az égen. A két boldog teremtes dehogy gondolt most az idővel! Csak enyelegtek tovább.

Tóthy egyszer csak mintha valami halk neszt és óvatos léptek zaját hallotta volna a verandáról. Közölte észrevételét Marcsával, majd mit sem törődve evvel, beljebb húzódtak a lugasba. Itt aztán zavartalanul beszélhette el Miska, hogy ő most itt hagyja nagy Debreczen városát. Elmegy Bocskayhoz. Beáll hajdúlegénynek, rongyos katonának s harcolni fog a hazáért, a szabadságért, az istenért s egy mindezeknél drágább kincsért, a Marcsa bírásáért. Aztán ha visszatér majd, hátha megpuhul a szigorú apa kemény szíve közös szerelmük láttán...

Marcsa e beszéd alatt hirtelen megborzadt valami titkos gondolattól. Le akarta beszélni erős szándékáról, de hiába! Aztán a gonosz Miska útravalót kért kedvesétől, — egy csókot. Marcsa pedig elpirult és hallgatott. Hiszen nem olyan nagy dolog az pedig. Egy csók a csatába induló kedvesnek, a fehér álmok felett titokban uralkodó daliás diáknak. De csak nézett, nézett a csillagok irányában és nem felelt semmit. Ő pedig csak egyre epedve vágyakozott a kért útravaló után. Csak várt s mikor látta, hogy itt és így nem jut zölg ágra egyszerű úton, kemény hangon kijelentette, ám jól van, most már csak azért is itthon marad, letesz mindenről, nem keres a csatában érdemeket a professzor úr kegyeinek elnyerésére s így tervezgetéseikből nem lesz soha semmi!

De már erre a bájos professzor-leány ugyan csak biztatni kezdte, hogy de csak menjen a csatába, de rögtön! De aztán vissza is jöjjön ám minél hamarabb! S amíg oda lesz, jól vigyázzon azokra az ördögös ágyúgolyókra. S akkor, ha visszajön épségben és harci dicsőséggel, meg-

kapja az első csókot szerelme zálogául s hősiessége legszebb jutalma gyanánt... akkor, de addig egy csipetnyit sem belőle!

Tóthy keblét ez ígéret hallatára valami tüzes láng futotta be. Nem birt uralkodni többé az indulatán. Hirtelen átkarolta a Marcsa derekát s megcsókolta vonagló, piros ajkait. Aztán vakon rohant kifelé a lugasból.

E pillanatban a tornácról felhangzott a professzor recsegő kiáltása:

— No most! Fogjátok meg!

S erre a kert minden zugából, az udvar minden szögéből egy-egy ismerős arcú tógás futott utána, míg domine Inczedy a harc boldog, vesztélyen kívül eső szemlélője szerepét véve föl, biztatgatta béreltjeit s izgatottan leste a tornácról, mi fog történni most rózsáskertje megrablójával?

Tóthy pedig neki rontott az előre belakatolt ajtónak. Nem az ijedség, a szenvedély, a láz vette el tisztánlátását. És ott az ajtónál fönnakadt egy pillanatra, de hirtelen kiropantotta azt sarkaiból felkapott gerundiumának egyetlen csapásával.

Még hallotta a Mariska rémült sikoltozását, a professzor szenteket sem kímélő kiáltozását és a tógátusok harci lármáját, de már akkor mehetek ő utána!...

És most már itt van. Útban a Bocskay tábora felé. Akár vissza se menjen többet a kollégiumba...

Talán jobb is volna meghalni ott a csatában. Elesni dicsőséggel, hősök módjára az alatt a három szent jelszót lobogtató zászló alatt, mint névtelen hős, egy szűzi tiszta, rablott csók emlékével szívében s égetésével szomjas ajkain...

*

A domine professzor pedig a kollégiumból hazafelé menet még mindig mérgeledött. De amint háza kapujához ért, egyszerre megcsöndesedett s alább engedett szerfölvötti haragjával is.

A legelső szobában, melybe belépett, leányát találta, aki szorgosan rendezgetett ott egyet-mást. A kis Marcsa láthatólag meglepődött apja szokatlan hazaérkezésén, de a csodálkozásra már nem igen maradt ideje, mert az illusztrisszime rögtön talált valami kérdezni valót.

— Édes kis galambom! Mariskám lelkem — kezdé a domine spektábilis szokatlan kedveskedő

hangon, — mondjad csak, nem tudod, hol van Tóthy?

— Kicsoda? — kérde Mariska félénken.

— Tóthy... tudod... a tógátus, Miska, a mendikáns, no, aki...

— Én nem tudom édes apám. Nem tudhatom. Dehát honnan is tudjam én?

— Mondod rögtön! Hol van, hova lett az a gaz fickó?! Ezt neked tudnod kell! — kiabált a spektábilis most már az igazi hangján, ahogy megint előntötte az epe.

— Hát... elment. — Felelte szepegeve Marcsa.

— Azt én tudom. De hova? Ezt meg te tudod!

— Hát — a csatába! Bocskay zászlója alá!

— No látod lelkem... Hiszen ezt, csak ezt kérdeztem. No hát ne félj — mondá engesztelő hangon, — nincs mitől félned... Mondjad csak, de igazán megmondd: úgy-e megcsókoltad?... Nem-e! — fortyant fel ujjal, hisz láttam... Úgy-e, hogy megcsókoltad? Egy rossz mendikánst, egy tógás koldust az Inczedy leánya!?

— Én nem.

— Hát ki hát akkor?

— Ő... ő csókolt meg...

— Az egyre megy. Kútból a kávéjára, vagy megfordítva.

Aztán kilépett a verandára és lekiáltott Petkónak az alsó udvarra:

— Petkó, nyergelni, nyergelni!

Meg visszafordult:

— Megyek utána... Tudd meg Marcsa, hogy egyenesen Bocskay urunkhoz megyek. Megmondom neki, hogy ez a Miska egy semmiházi szökött diák, haszontalan nőcsábító, gézengúz zsvány! hogy ez a fiú szégyent hoz az ő nevére s gyalázatára válik magasztos küzdelmének! S aztán, ha elcsapják a táborból, visszahozom, de megkötözve. Kicsapatom! Kóterbe tétetem! Felakasztatom! Kerékbe töretem, vagy-vagy én magam ütöm agyon itt, te előttem, a két szemed láttára, én magam ütöm agyon, mint egy kutyát. — S hogy gyilkosságot ígérő szavainak nyomatékot adjon, két marékra fogott hosszú pipaszárával felhevülten csapkodott szét a szoba levegőjében.

— Így ütöm agyon, ide nézz, — kiáltá kárörvendő gyönyörűséggel.

— No, avval ugyan nem üti agyon Miskát apám uram, — gondolta magában Mariska telmosolyogva könyein keresztül.

A domine spektábilis pedig hirtelenest összekolva egy napra való élelmet, úgy-ahogy elbucszott kárpálódó feleségétől s elejét véve mindenféle ellentmondásnak, nagynehezen fölpackoltatta magát az elővezetett széleshátú ígás jószágra s büszke öntudattal baktatva kifelé, még egyszer fenyegető hangon visszaszólt a leányának:

— Visszahozom a pániszperdát élve vagy halva. Agyonütöm, ahogy megígérted, de mégse lesz a tied! Ezt csak nem engedhetem. Ezt mindenki belátja!... Hát Bocskayhoz ment úgy-e? A kerekii táborba, mi?

— Igen... igen. — Felelte Mariska csendesen zokogva s felemelt kis kötőjével itatgatta könnyes arcocskáját.

A kemény apai szív aztán megszánta szégyenkét egy pillanatra. Megfordult és lehajolva hozzá, megcsókolta. Aztán vigasztalólag mondá:

— No ne sírj hát lelkem. Hiszen azért nem lesz semmi baja!

De azért egy cseppet sem tett le megkötött szándékáról. Felcsapott fejjel indult útjának s ismerőseinek, akik meglepetve kérdezték a szokatlan szeren utazó professzort, hogy hát mit akar, hova megy, büszke rövidséggel csak ennyit mondott:

— Megyek a csatába!

Azok aztán törhették a fejüket az okán. Ő pedig öntelten döcögött végig a Péterfián, kifelé a várad-utcai kapunak. Csak félúton, mikor már a lelkét is majd kirázta belőle az a döcögős, élő négylábú bárka, kezdte komolyobban fontolóra venni, hogy tulajdonképen miért is kelt ő most ilyen veszélyes és fáradságos útra? Mi a mennykönek akarja ő azt a domine pániszperdát visszahozni. Örülhetne, hogy megszabadult tőle! Meg hát van-e mégis valami értelme az egész dolognak? Nincs biz' annak egy csepp sem!... Mért teszi hát ki magát a csaták és az út veszedelmeinek? Mért töri magát utána? Mért akar bosszút állani azon a diákon? Csak nem azért a kidöntött kis kapuért? Nem, hisz ez nevetséges! Ha nem zárják be előtte, nem töri ki... Hát? Vagy talán azért a lopott csókért?... Hiszen úgy édes az! Meg aztán neki is van szíve, hiszen ő is volt fiatal és szerelmes, valamikor, réges-régen...

Ahogy ezeket átgondolta, nevetségesnek találta maga-magát. Szeretett volna visszafordulni, de már nem tehette ezt szégyenszemre. Hiszen kinevetné fél Debreczen. A diákok gúnydalokat énekelnének majd az ablaka alatt holdas éjszaká-

kon, a tógátusok megmosolyognák a história előadása közben s a hitestársa sohase hagyna nyugtot a gyávaságáért, csípős nyelvvel megkeserítene minden napját s tövisekkel szórna tele életútjának még hátralevő részét...

De már így mégis csak jobb, ha vissza nem fordul. Már úgy lesz, ahogy! Rábizta a vak sorsra a többit, hadd fonja tovább kénye-kedve szerint ezt a bolondos históriát. Majd csak kilábolódik tán belőle valahogy, valamikor...

Aztán füttyörészve, pipázgatva, csendes morfondírozás mellett folytatta útját tovább. A nap lassan aláhanyatlott. Nem nagy távolban tábor-tüzek fénye csillant fel az alkonyat horizontális homályából. Az égen is nem sokára kigyújtották pihenő angyalok a milliányi mécset, hogy ez vezesse a vándort a sötétes éjszakában.

A spektábilis egy ideig édesdeden szemlélgette a csillagos eget. Aztán ebbe is beleunt. Elálmosodott... Milyen jó volna most otthon a jó puha ágyban... Lehajtotta fejét a ló nyakára s abban az édes reménységben, hogy ennek a vén bárkának csak lesz annyi esze, hogy kitalálja az ő útja végét, aludni próbált. Rázós álma alatt sok bodros badarság ütött tanyát felizgatott agyában. De mégis elaludt, álmodott, pihent. Egyszerre csak valami orron ütötte. Azt hitte, hogy otthon van s elbóbiskolt az íróasztalánál. Csak amikor egy kissé felocsúdott, vette észre, hogy most tulajdonképpen lóháton van. A jó állapot megbotlott valamiben. Meghorkant és felcsapta a fejét.

Hűvös éjszakai szellő kiverte a spektábilis szeméből az álmot. Nézegette, nincs-e már előtte a tábor-tüzek lobogása. S amint így nézelődik, azt veszi észre, hogy valahogy, valahonnan egy kis lovas csapat bukkant eléje. Első meglepetésében váltig azt gondolta, hogy ez nem lehet más, mint a Bocskay hajdúcsapata s még arra is gondolt, hogy a fejedelem tán megsejtette érkezését s fogadtatására küldé elébe ezt a kis csapatot. Nagyon megörült e megtisztelő gondolatnak. — Legyen így, gondolta, megköszöni nekik a szíves figyelmet; recsegő hangján harsány kiáltásba kezd hát:

— Vivát Bocskay! Vivát libertas Hungariae!

Erre aztán szó nélkül közrefogták s elvágattak vele.

A spektábilis most törhette csak rajta igazán a fejét, hogy hát hova került. Biz' azok a fekete-

sárga lelkűek egytől egyig a Petz német generális portyázó lovasai voltak. Vitték is egyenesen a fenn tisztelt méltóság elé. A spektábilis pedig ennek láttára megátkozta az eget és minden angyalát, a világ minden debreczeni diákját, a németeket, de legkülönösebben a létező összes Tóthy Michaeléket.

A generális előtt kifaggatták. A spektábilis pedig gondolt merészet és nagyot s egyet fordított a subáján. Előadta nekik cicerói körmondatokkal fűszerezett ékes diák nyelven, hogy ő a professzor historiae Hungarorum a debreczeni kollégiumban s épen ide tartott. Mosolygott torzomborz bajusza alatt a jó fogásnak, az osztrák sógorok pedig rendkívül megörültek a ritka szerencsének. Szíves figyelmét s érettök hozott áldozatát azzal gondolták meghálálhatónak, hogy azonnal kényelembe helyezték. Gondolták, hogy jó hasznát fogják venni, mint historikusnak s mint környékbeli embert felhasználják majd kémszemlék alkalmával útmutatónak, végső esetben pedig tolmácsnak a hadi foglyok kihallgatásánál.

A generális úr óméltósága aztán mindezeket elő is adta neki ékes német beszédben, amivel azt érte el, hogy a spektábilis ebből mindent érthetett, csak azt nem, amit épen mondtak. Beszélhetett neki a plundrás akár a Krisztus mennybe-meneteléről is, ő kelme, ha értette volna is, nem látott, nem hallott semmit. Ott üldögélt, elmerülve mélabús gondolataiba s azon töprenkedve, miképen szabadulhatna ki valamelyes fondorlattal az osztrák urak szerfölött kellemes társaságából.

S majd kiesett egy nagy kövér könnycsepp a szeméből, amikor arra gondolt, hogy ő talán már sohasem is fogja látni többet kedves öreg társát, a vén kollégiumot, abban azt a sok gombra, szemtelen, de mégis kedves tógás diákot, akik neki annyi bosszúságot, de viszont annyi gyönyörűséget is okoztak eddig, aztán meg a virágos kis háza táját, Marcsa leányát, aki most bizonyosan sírba sirdogálja magát az ő fenyegetései miatt, meg aztán végül a drágalátos, hű életetárját, akit most tudott csak igazán érdeme szerint megbecsülni...

Miért, óh miért is kellett neki Tóthy Miska után a csatába jönni?...

(Vége köv.)

A tiszteletes úr.

Fejét nehéz búban lehajtja,
Beesett, halvány arculatja.
Sötét ború a két szemében,
Mint barna felhő téli égen...
Ott künn leszáll a szürkület,
Lassan beáll a téli est...
Író tollát kezébe fogja
S nekibúsulva írni kezd
A tiszteletes úr...

Körötte röpke, kósza árnyak
Halk libbenéssel lopva járnak:
Derűs képek nem messze multból...
És általélik őket újból,
Megédesítini a jelent.
...Egy édes-édes barna lány...
Szívére száll az indulatja
És nagyot üt az asztalán
A tiszteletes úr.

Nagy esküvő lesz holnap itten...
És írja: „Kérünk, óh nagy Isten,
Bocsáss le áldást, égi szent erőt
E párra, mely itt áll színed előtt...
Egymást becsüld, Istent imádd,
Csak így lehettek boldogok...”
S az asztalára ráborulva
Búsan, lemondón felzokog
A tiszteletes úr...

Marjay Géza.

Ossián.

„...Jer Ossián
Ködös homályban énekeddel!”

Felgomolygó köd borúl most a tájra, tehát hó takarja a rónát, bérceket s a sápadt hold elő-előbukkan a bús borulathból s szél zúg a fák kopasz ágai között... A sötét éj zúgó szelében a múlt árnyai jelennek meg előttem s míg reszkető kezemmel pengetem lantom, kicsordul a könny szememből. Óh, e könnycsepp, midőn előnti lázban égő szemgolyóm s könnyem árja megered, hull, — újéletre kelti lelkemet, mint a csendes, reggeli harmat az elalélt virágot. »Kihalt, fagyos pusztaság a nagy természet, szívemben sincsen zöldülő remény, virágos jókedv, boldog szerelem, szomorúság, bánat, fájdalom foglalták el helyüket...

„Óh, jer, mulattass engemet,
Hunyó dicsőség lantosa;
Érdekli mostan lelkemet
Borongó ég, kihalt tusa.”

* * *

Ossián énekei, Homér Iliasa és Odysseiája mellett foglalnak helyet s a kelta bárd e remek énekei ma már az egész művelt világot meghódították. E modern korban azonban még sem örvendenek oly közkedveltségnek, mint másfél századdal ezelőtt. Könny, fájdalom elmúlt idők ragyogó dicsősége kevés embert érdekel manapság s csak egy dolog van, amiben kedvét leli a mai kor gyermeke, amely után fut lélekszakadva, a hitvány, csengő pénz. De még az iskolákban sem igen ismerik Ossiánt. S éppen ez a tudat indított engem arra az elhatározásra, hogy egy-két főbb vonásban megismertessem Ossián dalait s célom az, hogy felébresszem a keblekben a vágyat a világirodalom ez egyik legnagyobb műve olvasására, megismerésére.

Skótország északi földjén élt évszámításunk harmadik századában egy gyöngye, elalélt, vak aggastyán, — kinek szeme fényét tán lelke lobogó tüze, önön dicsősége ragyogása vevé el. Erinn zöld szigetén pengette kellemes zengésű hárfáját s felzendült dala a király tetteiről s a hős nemzetség őseiről. Társai mind elestek Gabar síkján, csak ő élt egyedül, csak az ő szava zendült, mint magányos fuvalom. Látja az elesettek sírjai felett az ezüst színű ködben, a bús felhőkben, amint a hősök lelkei előlebegnek s hallja az esztendőök szólítását:

„Miért zeng mégis Ossián?
Nem soká szűk sírban fog nyúgodni
S nevét egy bárd sem hirdeti.”

Ossián a dicső Fiujál király fia, a daliás Oszkár atyja volt, népének kiváló dalosa s egy-szersmind hőse is, kinek harci dicsőségét sokszor zengették a bárdok. A dalok, melyeket dalolt, fentmaradtak a népek ajkán, de csak 1760-ban jelentek meg gael vagy erzi nyelvből fordítva angol nyelven Makpherson Jakabtól. Kiadása után erős vita tárgyát képezte, vajjon Ossián írta-e ez énekeket, vagy nem egyebek azok »modern csinálmányoknál?»

De hogy Ossián volt az énekek szerzője, az kétségtelen, mert ő élt egyedül abból a korból, aki ismerte az állapotokat s szemtanuja volt a lefolyt eseményeknek s így nála kívül senki sem énekelhette ily hűen az ősök tetteit, dicsőségét.

Mi képezi ez énekek tartalmát? Heinrich Gusztáv röviden és találóan így foglalja össze: »Dicső harcok és boldogtalan szerelem egy

fényes, letűnt múltnak változatos képei». Magukat az énekeket olvasva élénk tárul Skótországnak a harmadik századbéli világa. Az emberek magányos hegyüregben laknak. A szirt hideg lakója a suhogó, buja pázsiton lépdelve hallgatja a csermely csörgését, a lombok suhogását. A kereszténységre egyetlen vonatkozás sincs. Az elesettek fölé köveket raknak (pl.: Rojné) s lelkük ködgomolyban lakozik, míg onnan a bárd éneke ki nem szabadítja. Foglalkozásuk a vadászat és a hadakozás.

„Nekem kedvesen zeng, mond a vezér,
A pajzsok, kardok csörgése,
Oly kedvesen, mint halmon a dörgés.
Tavaszi csendes esője, ha szállong“.

A szép fürtű szűzekért a hősök viadalra kelnek s aki győz azé a hősök csillaga. Az éj elmúltával megszűnik a harc is s vendégségre gyűlnek össze az erdővel borított lankás hegyek alján, zajgó habok mellett s kereng a csiga, töltve vidámító itallal s a vígság dalától hangos a tájék. Majd énekelnek a bárdok a kedves habzásu Lubár folyónál az apák s a múlt kor bajnokainak tetteiről száz hárfa kísérete mellett. A hősök, akikről zeng az ének, előlebegnek, halgan, vidáman az őket hirdető dalra. Olyan a levegő, mintha csak a mi erdős, völgyes szép hazánkban járnánk, mintha csak a kurucokat látnánk a pásztortüzeknél búfelejtő, szikrázó bor mellett, mintha csak a tárogató sírását, Czinka Panna hegedűje zokogását hallanánk. A hősök ott szunnyadnak el a folyamok partján, a hullám moraja, a bárdok énekei ringatják álomba őket s álmodnak észak bodorfürtű leányáról, ki oly szép, mint a napsugár, kinek emléke olyan, mint a fehér szikla.

Olvasva Ossiánt, énekeinek szebbnél-szebb sajátságait vesszük észre: «Ki a nagyot, mélyet, tisztát és felségest ezen költőben nem érzi, az őt vagy nem érti vagy érzése el van tompulva...» — írja Fábrián Gábor az Ossián jeles magyar fordítója. Ossián énekei inkább elégiai, mint epikai tartalmúak, ezért hatnak közvetlenebbül ránk, mint más nagy epikai művek. Ossián azokat az érzéseket dalolta, amelyeket szívében érzett. Az ő szíve pedig tele volt bánattal, fájdalommal. Apja, fia, társai mind elestek a háborúban, letűnt Káledonia dicsősége, elmúlt ifjúsága s mint a régi dicső múltnak elfeledett bárdja, dalolt dalt a régi, dicső múltrol, kívánczik a sírba, ősei

szellemeihez. Van-e mélyebb gyász, mintha hazánkat, szüleinket, gyermekeinket, ifjúságunkat veszítjük el? De van-e szebb a dalnál, amely az ily fájdalomról fakad? S Ossián dalai ebből a forrásból fakadtak s így »minden sorát a mélyen érző, megindított szív melege hatja át«.

Leírásaihoz az elragadó képeket a nagyszerű természet gazdag kincstárából meríti s így költesése csupa erő, elevenség s úgy érezzük magunkat, mintha susogó tölgytárk alatt járnánk csevegő patak partján. Hasonlatait is mind a természet világából veszi, mint például Kukulin serege leírásánál:

„Mint folyamok szirt-völgybe rohannak,
Úgy dől a sok hős a tetőkről.
Győztes apáknak vérteiben,
Kísérve sötét dandártól
Milyen a torló vad felleg
Égen lángzó villám megett“.

»Leírásaiban Ossián felülmúlhatatlan, rövidségére egyetlen a maga nemében«.

Különösen kedvesek még azok az epizódok, melyeket a bárdok közbe énekelnek, legtöbbnyire a régi hősök vitézségéről, daliák szerelméről, de ezekből a részletekből is a fájdalom szava zeng felénk. Ily szép meghatározó rész pl.: Kábad, Dukómár és Murne-ről szóló epizód. (I. ének.) De Ossián mesteri leírásai, hasonlatai, szívreható epizódjai s több számos szépségei mellett a nyelvezete is megkapó és bámulatra méltó.

»Ossiánnak megvannak a maga sajátos bájai, melyeknek elismerése és méltánylása nem esik haladottabb esztétikai belátásunk rovására«. E sajátságos bájait felismerték a különböző nemzetek s csakhamar megjelenése után le is fordították német, olasz, francia, spanyol, holland, lengyel nyelvekre is. Hazánkban Bacsányi János próbálkozott meg a fordításával először, de csak részleteket készített el belőle. Az egész Ossiánt Kazinczy Ferenc fordította magyarra. Virág Benedek így buzdítja egy levelében Kazinczyt: »Kérlek és barátságosan intelek is, hogy fordítsd le Ossiánt! Hadd olvassa a magyar is ezt az érzékeny poétát!« Kiseb kísérleteket leszámítva Ossián fordítását Fábrián Gábor fejezte ez idő szerint legeredményesebben, amennyiben az ő fordítása, úgy hűség, mint költőiség szempontjából elsőrangú mű.

A magyar lyrára nagy hatással voltak Ossián énekei és a költőink nem egy verséből kisúgárik Ossián hangja. Különösen Vörösmartynál ta-

pasztaljuk e hatást. Hazánknak akkori állapota is alkalmas volt arra, hogy Ossián mélabús énekei gyökeret verjenek költőink szívében. Petőfi és Arany is rajongnak érte, sőt Petőfinek egy remek kis töredék-fordítása is maradt fent. Arany János pedig halhatatlan költeményében (Ősszel 1850.) oly gyönyörűen festi a kor hangulatát, amelyhez oly jól illenek Ossiás borogó énekei.

Homér és Ossián két kőszikla tajtékzó ten-
ger közepén, ahová csak a sasszárnyú merész
godolat repülhet. Meg nem rendülhet e két kő-
szikla, áll szilárdan örök időkhöz!

„Eljőnek az évek
Századjai s ezredei; letipornak
Mindent könnyörtelenül, óh de
Ti szentek vagytok előttük:
Mindenre a sárga halált lehelik,
Csak ősz fejetek koszorúja marad zöld”. (Petőfi.)

Nagy Ferenc.

Versek.

Irta: Szabó István.

Koncert teremben.

Ő jött. Superbia. Büszkén, fehérben.
Mellette feketében a szőke asszony.
És lelkem megremegett a kéjben.
Deli természetén ott lobogott a vágy
És néztem rá halaványan.

S hogy belenéztem nedves, sötét szemébe,
Testemben végigvonaglott a mámor.
A csillárok bús, rózsaszín fénye
Mind rája futott és csókolva szemét
Fehér derekát megölelte.

A hegedűről lefutott a dallam,
És odaborult a lába elé.
S az én lelkem is egy halk sóhajban
Kiszabadult és odaroskadt elébe
S megcsókolta a ruháját.

Palinódia.

Jobban tudsz te szeretni, mint az Élet.
Forróbban tudsz csókolni, mint az Álom.
A te ajkad olyan, mint a parázs vas.
Kebeled, mint a kőre borított bársony.

És én jobban szeretlek, mint a Halál.
S forróbban csókollak, mint a Valóság.
Az én kebelem hideg, mint a sírkő.
S úgy öllelek magamhoz, mint a rózsát.

Fogadó szavunk erősebb, mint az égbolt.
S vágyunk gyújt, mint a villám ostroma.
Kacagjuk, hogy egyszer mi is kihülnénk.
Es egymáséi mégsem leszünk soha

Színház.

Varázskeringő.

Hiába tiltakozunk ellene hangzatos, tulipános
jelszavakkal; hiába fogadkozunk honfűi mellünket
döngetve, hogy ledönthetetlen sorompót állítunk
házaink küszöbére a magyar és »osztrák« kar
és elme vívmánya közé: be kell vallanunk — és
tudja Isten, nem is nagyon pirulunk miatta —
hogy a mi »testvéri« viszonyunk évszázadok
hosszú összeszokása folytán oly erős külső és
belső motivumon nyugoszik, hogy azt egy év-
század elsöpörni képtelen.

Politikai életünk, sőt létünk irányítása —
ha a rideg valóságot nézzük — egyedül és ki-
zárólag Bécshez fűz bennünket ezerszer megát-
kozott s a hosszú századok alatt csendes rezig-
nációval túrt kötelékekkel. Gazdasági, kereske-
delmi életünk utolsó gócpontja Bécs. Odafűz,
odaláncol bennünket valami ellenállhatatlan kény-
szer. És e kényszer műzslésünket is át meg át-
hatja. Ami Bécsből jön, az szinte eo ipso szép
is, jó is és igen gyorsan népszerűvé válik.

De hiszen édes Istenem, csak nem lehetünk
művészeti dolgokban is sovíniszták! Hiszen ezzel
műzslésünk hiányát árúlnók el. Minden igazán
szép egyetemesen szép és egyetemes hatású.
Hatása elől elzárkózni egyértelmű volna a mű-
vészetben nyilvánuló örök szép klasszikus sza-
bályainak megtagadásával és saját elfogultságunk,
esetleg ízlés-hiányunk bevallásával.

Ezzel vigasztalhatjuk magunkat s nyugtat-
hatjuk meg esetleges lelkiismeret — furdalásainkat
a híres bécsi művészi produktumokkal szemben
is, annyiál inkább, minthogy csakugyan kiváló
zenei alkotásokkal állunk szemben! A »Víg özveg-
gy« csodaszép melódiai lázba ejtették széles e hazát.
(Hát még mikor a zseniális komponista egy igen
hatásos pózzal, bámulatos őszinteséggel meg-
vallotta, hogy a »Vilja-nóta« vérpezsdítő dallama
már régen ott lüktetett egy híres magyar nép-
dalban!) Alighogy lecsendesült a »Víg özveg-
gy« láz, mikor annak akkordjai még ott zsongottak
megszédült agyunkban: ime, — mintha visszhangja
támadt volna — egyszerre csak egy új, tipikus
bécsi keringő diadalmas melódiai hálózák be a
szíveket. Még mielőtt tudtuk volna, hogy ez az
a híres »Varázskeringő«, már magunk is rámon-
dottuk a szentenciát elragadtatásunkban, hogy ez
valóban varázsos keringő. Mert csakugyan az.

Most még inkább az, mióta magát az operettet is végighallgattuk. Mert ez a keringő nem olyan közönséges »betétkeringő« ám, mint többi hírneves társai. Ez valóságos szereplő, az operette eseményeinek alapja, mozgatója. Nem a keringőt írták az operetteért, hanem az operettet a keringőért. Különös és mégis úgy van.

Ebben az operetteben az a legcsodálatosabb, hogy az egész mű egy pszichológiai tételen épül föl. Ez csak elég érdem egy operettenél! A zenének a lélekre gyakorolt pathológiai hatását nemcsak az intelligens, nemcsak a zeneileg képzett elemek érzik, hanem a műveltség legalacsonyabb fokán álló néprétegeknél is gyakran hatalmas erővel nyilatkozik az.

Egy bűvös dallam, melynek akkordjai ott rezegnek titkon a lelkünk mélyén; melyhez ifjúságunk ezer színes emléke fűz: végig kísér egész életünkön, örömünkben osztozik, bánatunkban vigasztal s gyakran egész életünk irányára döntő befolyást gyakorol.

Szegény Niki hadnagy is — a hercegnőnek a dinasztia fentartására kivezényelt férje — még mindig ott érzi magát cimborái, barátnői között s egyre hallja egy csodaszép keringőnek dalamát. Ez a keringő dacossá teszi: nászéjszakáján ott hagyja a feleségét s elmegy egy mulatóhelyre, hol az utólérhetetlen Franci muzsikál nőzenekarával. Ez a keringő gyűlöltté teszi előtte a feleségét s vigasztalást Francinál keres. Ez a keringő az Achilles sarka. Behálózta szívét, rabul ejtette minden gondolatát. Nem szeret ő mást senkit, semmit, csak ezt a dalt. Ennek hangjai mellett aztán minden nő angyal ő előtte. Mikor aztán a hercegnő muzsikásleánynak öltözve elénekli a keringőt, hát akkor elfelejt a jó Niki mindent. Most már a feleségét is szereti s elragadtatással zárja karjaiba. Franci pedig ott húzza a csábos keringőt szilaj keserűséggel. Niki csak hallgatja, csak nézi Francit s hogy-hogy nem, a feleségét öleli meg helyette.

Győzött az intelligencia! Most már mindenki boldog, Niki is, a hercegnő is és főképen az öreg herrceg: lesz már trónörökös! Francinak egy kicsit fáj a szíve, de hát ő jó leány. Neki lesz más, hadd legyen hát boldog a szép hercegnő!

Bizony nem valami különösen kiváló ez a libretto. Nem is ez az érdeme, nem is a kopótt operette alakok, hanem az a vakmerően ügyes

gondolat, hogy egy dalra, egy hangulatra egész darabot építsenek föl. Megjárták volna a librettisták, ha nem Strauss Oszkár zseniáltságával szövetkeznek. Bizony komikus lett volna a »Varázskeringő« cím. De emberükre találtak. Szébbnél-szebb, ötletes, színes dalok tarkítják a librettót. Eltekintve a híres keringőtől — melyben mintha némi reminiscenciák csengenének! — a »Pikoló-nóta«, a »Van nékem uram« stb. stb. pompás dalok teljesen érthetővé teszik közönségünk lázas érdeklődését.

Franci szerepét *Lónyay Piroska* szilaj temperamentummal alakította. Játéka, tánca, ötletessége elragadta a közönséget. Mintaalakítás volt. Utána *Zsigmondy Anna* vette át a szerepet. Igen szépen énekelt, finoman, disztíngváltan játszott.

Zilahyné hatalmas énekművészetével gyönyörködtetett, míg *Horváth* ötletes és temperamentus Niki volt. Nagyon ügyesek voltak *Árkosy* és *Polgár*, kit a mintaszerű rendezés is dícsér.

Szóval megint behálózott bennünket egy bécsi operette. Azután majd jön a többi, sorban. Hiába! a művészet mindenütt művészet! Csak azt nem értjük, hogy — ha már mi ilyen kozmopoliták vagyunk a külföldi, különösen bécsi operettekkel szemben — miért nem az a külföld, különösen Bécs is a kiváló magyar és magyaros operettekkel szemben!

Könnyen meg lehetne rá felelni!

M. G.

Irodalmi estélyek.

A Főiskolai Magyar Irodalmi Társaságról közölt híreink kapcsán egy alkalommal már érintettük, mennyivel jobb volna a jelenlegi hetigyűlések helyett havonként egyszer nyilvános irodalmi estélyeket tartani. Jeleztük azt is, hogy e kérdésre még vissza fogunk térni. Talán a legidősebb most beszélni erről, mikor a második félev kezdődik, hátha a hosszú pihenés alatt felgyülemlett a tagokban valmi kis munkakedv.

Mielőtt azonban e kérdésről szólanánk, szükségesnek tartjuk, hogy valamit az Irodalmi Társaság jelenlegi életéről és működéséről is szóljunk. Lehet, hogy hibául fogják felróni, hogy mint a Társaság elnöke, ennek hibáit kiviszem a nyilvánosság elé, de én megvagyok győződve

róla, hogy ez kötelességem, mert a hibák eltitkolásából, takargatásából jó vajmi ritkán származik.

Jelenleg az Irodalmi Társaság évi működése ilyenforma képet mutat. Szeptemberben nagy lelkesedéssel megalakul és ez a lelkesedés annál nagyobb, minnél nagyobb a választási küzdelem. A tagok száma hatvan és száz között ingadozik, ha azonban nagy veszekedések vannak, mint pl. harmadéve, akkor a kétszázat is meghaladja. A megalakulás után alig néhány nappal megtartódik az első gyűlés, melyen hangzatos frázisok puffogatása közben kitűznek olyan programot, melyről eleve jól tudják, hogy nem fogják betartani. Igaz, hogy ez azért még jóhiszemű eljárás, mert mindig azt képzeljük, hátha mégis másképp lesz? Ha azután az első mámor eloszlik és munkához kell látni, akkor látjuk, hogy magunkban vagy legjobb esetben is harmad, negyedmagunkkal maradtunk. Tessék azután ezzel a 3—4 emberrel mindjárt a megalakulás után október 6-án ünnepélyt rendezni, november 17-én Csokonai-ünnepélyt összehozni, közben minden hétre kellő számú felolvasót és szavalót összehozni és emellett anyagi bajokkal küzdeni, mert a Társulatnak alig van valami jövedelme, kiadása pedig sok. Rendez évenként legalább négy ünnepélyt, a főiskola nevében, de a saját költségén, u. m. október 6-iki Csokonai, március 15-iki és augusztus 2-iki ünnepélyt. A négy ünnepély kb. 350 koronába kerül, ez pedig egy ilyen szegény egyesületnél nagy pénz.

A Társulat tulajdonképeni célja az önképzést folytatni s ezt a célt jelenleg az u. n. heti gyűlések szolgálják. Mi ez a hetigyűlés? Elmondom, bár itt egy kissé már magam is ingadozom, hogy helyesen cselekszem-e? De meg kell mondanom, mert célom a Társulat működését újabb, helyesebb irányba terelni s ezt a nagy célt vélem szolgálni jelen soraimmal is.

Tehát megegyeszer: mi is az a heti gyűlés? Az év elején még 25—30, később már csak 10—15 akadémista összeül, (ha összeül) szombaton este egy akadémiai teremben, ketten, hárman felolvasnak valami, a gimnáziumból megmaradt dolgozatot, mialatt mindenki jobbra-balra ásitózik s végül »beható« bírálat után jegyzőkönyvi köszönetet mondanak a felolvasóknak. Néhányan közbe elszavalnak valami költeményt, ami éppen akkor eszükbe jut; erre még vala-

menoyire oda is figyelnek s ezzel vége. Szóval egy valamire való gimnáziumi önképzőkörben is különben megy a dolog. Mindez olyan túlzottnak és nevetségesnek látszik, pedig ennek mélyenjáró okai vannak.

Manapság már olyan igazán komoly és munkás önképzést folytatunk a Társulatban, mint hajdan, lehetetlen. Ahhoz szükséges volna az a kor és még inkább azok az ifjak, a mi elődeink, kik szorgalmas, megfontolt, de biztos eredményű munkálkodással buzgólkodtak azon, hogy lerakják az alapokat, melyekre utódaik építhessenek. A legnehezebb munkát elvégezték, nekünk a könnyebb és szebb, a dicsőségesebb része jutna, csak egy kis buzgalom kellene hozzá. Bele kellene illeszkednünk a megváltozott viszonyokba s úgy munkálkodnunk, ahogy a mai kor kívánja.

A jelenlegi heti gyűléseknek, mint a fentebb vázoltakból láthatjuk, semmi hasznuk, semmi jelentőségük nincs. Csak éppen arra jók, hogy egy-egy unalmas estét szerezzenek az embernek. Leghelyesebb volna ezeket elhagyni, vagy mondjuk havonként egyre redukálni és az elmaradt három helyett egy irodalmi estélyt, esetleg matinét rendezni a diszteremben csekély belépődíj mellett. A jelenlegi heti gyűlések célját sokkal jobban szolgálnák és a közönség évről-évre látná, tapasztalná, mit képes nyújtani az akadémiai ifjúság. Mert hogy közönségünk mindig lenne, az kétségtelen. Legyen elég rámutatnom a legutóbbi Csokonai-ünnepélyünkre, melynek jóformán a lehető legkisebb reklámot csaptuk és mégis attól kellett félnünk az ünnepély kezdete előtt néhány perccel, hogy ha még néhányan jönnek, nem tudunk helyet adni. A dolgot pedig úgy képezem, hogy a műsor szavalati és felolvasási részét a M. I. T. tagjai, az ének- és zeneszámokat részben akadémisták, részben pedig erre felkért úrhölgyek szolgáltatnák. Az bizonyos, hogy szép, vonzó műsort hozhatnánk össze mindig s az is bizonyos, hogy a tagjainkban szunnyadó munkakedvet felébresztené, örömmel és lelkesedéssel dolgoznának azok, akik jelenleg közönyvel szemlélnek a mi küzdelmünket, mellyel a fenmaradásért harcolunk.

Lehetne azután egy, a jelenlegieknek nagyjából megfelelő gyűlést is tartani, melyen válogatni lehetne a szavalók és felolvasók között.

Tudom, hogy sokan vannak, akik ezt helyeslik, de előkészíteni ezt mégsem akarják. Lehet,

hogyan talán azért, mert mire ez az ügy a megvalósulás stádiumába juthatna, akkorra már nem ők állnának az előtérben s így az eredményes munka dicsősége nem lenne az övék, hanem azé, ki csak a zárkövet helyezné el. Mert hiszen az bizonyos, hogy a jövő ősznél előbb ebből nem igen lehet semmit sem csinálni, ha azonban azt akarjuk, hogy akkorra legyen belőle valami, már most meg kell kezdenünk az alapozást. Ne törődjünk azzal, ha a dicsőség másé lesz, legyen nekünk elég az a tudat, hogy kötelességünket teljesítettük.

Meg vagyok győződve róla, hogy a Társulatot csakis ez óvhatja meg a végpusztulástól, az elmúlástól, az enyészettől. Lehet, hogy éppen ezért talán kissé erős, kissé kíméletlen voltam, de — quod dixi, dixi et salvavi animam meam.

Venetianer Sándor.

Hirek.

A. M. I. T. febr. 8 án választmányi gyűlést tart, melyen ki fogják tűzni az újabb pályatételeket és megválasztják az operette-pályázat bíráló bizottságát. A heti gyűlések febr. 15-én veszik kezdetüket. Ugyanakkor közgyűlés is lesz, melyen a megüresedett választmányi tagsági helyeket töltik be.

A Jogsegítő Egylet az új félévet választásokkal kezdi, melyek azonban ezideig még nagyobb hullámokat nem vernek. A tagok egy része újabban B. Nagy Jenő 3. jh. mellett csoportosul, de a legtöbben legalább még ezideig közönyösen nézik az eseményeket. Úgy látszik, belefásultak már a folytonos egyetlenkedésbe. Reméljük, hogy ennek helyét végre már a munkás egyetértés foglalja el, bár nagyon nem bízhatunk benne, mert nem igen hisszük, hogy Vásáry Istvánt, a lemondott elnököt valaki pótolhassa.

A. D. A. A. C. birkozó tanfolyama február 1-én kezdődik el Nagy Károly kiváló birkozó-mester vezetésével. Mintegy 16-an vesznek részt a tanfolyamban, kik a tavaszi versenyeken bizonyára újabb dicsőséget fognak hozni főiskolánk büszkeségére, a Daac-ra.

A Kaszinó új pályatételei. A Csokonai-kör január 22-én tartott vál. ülésén a Kaszinó jövő évi pályatételeiül ezeket ajánlotta: I. Budai Ferenc polgári lexikonának hatása, elbeszélő irodalmunkra. II. tétel újból: Leíró költemény vagy 'genre-kép' a magyar földművelő vagy munkás életéből. III. Műfordítás a 19. századbeli angol lírából. A beadási határidő 1908 december 1.

A szabad iskola II. időszaka január 22-én kezdődött el. Érdekesebb előadások: dr. Jászi Viktor: A magyar alkotmány, február 26-ig minden

szerdán d. u. 6—7. Dr. Kovács Gábor: A szocializmus, január 23. és 30. d. u. 6—7. Oláh Gábor: A modern dráma január 28, február 4. és 11. d. u. 6—7. Dr. Pilitz Samu: A szellemi művelődés élettana, február 3. d. u. 6—7. Dr. Kardos Albert: Vitás nyelvi kérdések, február 18. és 25. d. u. 6—7. Dr. Tüdös János: A német városok újabb fejlődése, február 20. és 27. d. u. 6—7. Dr. Csűrös Ferenc: A görög szobrászat, február 26., március 4. és 11. d. u. 5—6. Ez utóbbi előadások a főiskola fizikatermében, míg a többiek az ipartestület dísztermében (Simonffy-u. 1/c. II. emelet) lesznek.

A gyemai református egyház február 9-én szeretet-estélyt rendez, melyen városunkból is többen szerepelnek. A meghívó többek közt ezeket mondja: „Megsegítették... a mi gyöngye erőnk a tisztántúli ref. egyházkerület érdemekben gazdag főjegyzője, Dicsőfi József... a debreceni kálvinista kollégium tudós professzora, Csíky Lajos, kinek kezébe a legmagasabb királyi kegy adta az elismerésének babérait s hogy a tavaszhoz minden derűje ott legyen estélyünkön, Csíky Annuska úrleány vallásos szavallatával fog gyönyörködtetni bennünket, míg Varga Antal hittanhallgató úr hazafias érzéseinek oltárán lobogtatja magasra a szeretet tűzét.” Megemlíti még, hogy Csíky Lajos theol. dékán úr délelőtt egyházi beszédet mond, az estélyen pedig szabadelőadást tart „Élményeim a messze idegenben” címen.

Theologus kongresszus. A protestáns theológiai ifjúsága valószínűleg husvét után konferenciára gyűl össze Kolozsvárra, melyen különösen a szorosabb tömörülés kérdését fogják megbeszélni.

Szerkesztői üzenetek.

(Kéziratokat nem adunk vissza.)

Beppo. „Egy igazi művészre ezer kontár jut” — mondja egy kínai közmondás. Ön az ezer közé tartozik.

K. B. Gondolatok... c. cikkében kénytelenek vagyunk „nagy szellemek találkozását” konstatálni. Ön ugyanis ezzel végzi: A jelen s a jövő minden jel szeriut versenytársak. Aki az egyik körül legyeskedik, készüljön el arra, hogy kossarat kap a másiktól. Kár, hogy Joshua Reynolds már előbb megmondta, Ha megtanulja az idézőjeleket felrakni, akkor keressen fel bennünket újra.

Vidéki. A következő címre küldjeel: Peleskey Sándor, a M. I. T. titkára, Debreczen, Kollégium.

L. G. Cikkében van néhány érdekes eszme, de az egészen meglátszik, hogy minden komoly tanulmány nélkül írta. Olvasson el néhány művészettörténeti könyvet s akkor próbálkozzék vele újra.

Nem közölhető: Holdsugár (vers). — Dalok. — Pókhálós bibbia (vers). — Faluszélen (elbeszélés).

Több cikkre és kérdezősködéskre a jövő számban válaszolunk.

Tartalom: 1. Hanyatlás. — Fejes Gábor. 2. Románc. — Marjay Géza. 3. Régi szebb idők. — Szabó István. 4. A tiszteletes úr. — Marjay Géza. 5. Ossian. — Nagy Ferenc. 6. Versek. — Szabó István. 7. Színház. — M. G. 8. Irodalmi estélyek. — Venetianer Sándor. 9. Hírek. 10. Szerkesztői üzenetek.